

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XIX. Experientia docet, religionum diſidia pacem Reipublicæ turbare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

quam experientia. Nam si doctrina illa non est contumeliosa in Cæsares Augustos, si non est seditiosa, & paci, atque concordiae inimicissima, age conuerso nomine de alijs Rebus publicis illa narret quispiam. Dicat Draconem seci demonem dedisse potestatem suam magnam Tigurinis, Bernatibus, Britanno, Bullionio, Batauis, ab illis necessario affligi Ecclesiam. In illis habitare plenitudinem diabolismi. Admirari bestiam esse successus, & felicitatem illorum admirari, hæc, atq; alia, Tiguri, Bernæ, Londini, Sedani, Hagæ Comitibus concionetur, atque typis euulget, nonne in illum toto mundo concita tormenta ruent? Nonne in illum hominem velut pestiferam Reipubl. faciem Oceanum ipsum ruptis aggeribus effundere conarentur? Vix mihi securus videor, q. docendi causâ exemplis hisce vtor, quanquam quæ mea hic culpa est? Dicunt hæc contra Imperium Calvinistæ, ajo seditiosa esse dicta, quia si in Heluetios, Batauos, Britannos dicerentur, seditiosa esse conferrentur: ergo sunt etiam seditiosa, cum dicuntur contra Imperatores, Electores, Principesq; Imperij, Tollenda igitur illa doctrina, si pax queritur ciuilibus, & Ecclesiastica. Non tolerandi illi, qui his dictis ostendunt, res suas nisi ruinâ imperij saluas esse non posse.

§.9. Ratio octaua. Quem tandem Imperatorem, aut quem omnino Principem ferre possit, huiusmodi beluæ? Cuius ille professionis, aut fidei esse poterit? Sed finio, & concludo. Pacem Reipub. Germanicæ, pacem nationis imperantis ciuilem non posse consistere nisi turbatoribus illis ministris frenum injiciatur, aut si quæ constituantur, eam fore breuem, intutam, infidam, plenam suspicionibus, odijs, inimicitijs, quæq; à bello haud multum absit, cum sit perpetua quedam belli expectatio, atq; preparatio. Eâ solum causâ, quod Ministri Calviniani, non contenti præsentibus, nec legum, & juris communis patientes in omnem occasionem intenti, aduigilent, vt res suas augeant, Lutheranos circumueniant, Catholicos exurant, ac deuorent.

CAPVT XIX.

Experientia docet religionum dissidia pacem Reipublicæ turbare.

Aegyptii cur tot nouos Deos haberint?

Vide lib. 2.

§.1. **N**on prauo duntaxat, sed stulto etiam consilio, tristissimo euentu, Reges Aegyptiorum varia Deorum, & opinionum monstra induxerunt, vt perpetuò dissidio, & pugnis inter se dimicantes, conspirare nunq. possent. Diod. Sicul. l. 11. Prauum planè, & tyrannicum, subditorum sanguine, & quasi gladiatorijs spectaculis sceptrum stabilire velle, & Regiæ Majestatis causa, quæ salutis & incolumitati omnium instituta est, vitam populi salutemq; euerti. Verè erant illi *Ἀνυποβότοι βασιλεῖς*, Reges populi voratores, quorum diadema sine sanguine suorum stare non poterat. Imò & miseræ gentes, q. ne conspiraret, pugnare cogebantur. Tot cadauera raptabantur, ne fatalis fascia concideret. Stultum etiam fuisse consilium, & de vertiginoso Spiritu, quem Dominus miscuit Aegypto, cum ex natura rei constaret, tum euentu. Illi quidem vtrinq; factionem crudeli calliditate regibus obnoxiam reddere studebant, sed vtriusq; reges exosos fecerunt, & cum perpetuis inter se factionibus dissiderent, eo rudimento contra Reges inuisos conspirare didicerunt. Rex enim cum omnium voluntati obsequi non possit, necesse est, vt alteram partem offendant: quod si modo hanc, modo illam foueat, victricem deprimat, victam subleuet, vt semper, & vires, & animus pugnantibus suppetat, quis dubitare potest, quin vtraq; se læsam arbitretur, & regem non iustitia, sed libidine, subsectorum fata librare judi-

Dissidia Aegyptus perit.

cent? Itaq; nullo in regno fuere frequentiores, & seditiores regum laniens, donec ipsa Aegyptus in duo regna aduersa est diuisa, & facillimo semper negotio subacta est, quamquam omnibus regnis naturalis loci, multitudine bellatorum, comituum abundantia præstaret. Plus vna Tyrus restitit, quam tota Aegyptus, nam Ezech. 29. 18. Aegyptus datur pro mercede exercitui Nabuchodonosoris, pro labore quem ad Tyrum exantlauit. Deinde facile à Persis, Græcis, Romanis subacti atq; exhausti sunt, nam Aegyptum intrasse, vicisse erat. Hic conatus est Stentor in hujus aui, semper aliquid moliri, semper alteri parti nocere.

§. 2. Multo sapientius in suo, quem ad boni Principis exemplum scripsit, Cyro, iudicauit Xenophon, l. 8. p. ad. *ἐλεγχέσθω αἱ ἐπὶ αὐτοῦ τοὶ νομῶνες* *ἑκ τῶν ἐν αὐτῷ, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ἀποδοῦναι τὸν νόμον, ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ.* Existimabat Cyrus, si omnes familiares pii essent, minus eos aut inter se aliquid impium patruros, aut in ipsum. Sapienter profecto, & politicè, imò etiam sanctè, si de vero Deo loqui illi datum esset. Quid n. si Deum fandi atq; nefandi vindicem putet, ac metuat, non facile manus abstinebit injuria? At quomodo ciuib. suis aut regib. parcent, si eos impios iudicent, & patronos impiorum, contra quos bella non iusta modo, & licita, sed iusta etiam & sancta arbitrantur? Religio mu-

§. 3. Et ne singula persequar, Orientem, & Occidentem primo religio, deinde orta ex disputationib. imperia bella separarunt, & quod in Germania imperium habebamus, de fidei prerogatiua, deficientib. Græcis, accepimus, à Caroli Magni tempore vix hæresis aliqua robustior fuit, quæ non bella excitaret. Quas clades dedit Henricorum temporibus hæresis Simoniana? deinde Albigenes, cæterique, & proauorum memoria Hussitæ? nonne magis etiam ecclesiâ afflixerunt? De nostris malis filere præstat, q. verbis renouare doctorem. Agrestium accensus furor, & suo sanguine extinctus. Principum in Cæsarem bellum, & pœna, ciuitatum liberarum, vt inquit Melancthon, à suis Principibus desertio & proditio. Brandeburgica vastitas, Bella Argentinensia, Colonienfia, Belgica, Francica, Hugonotica crudelitates, Anglicana laniens, & Scotica, Suecica rebellio. Transylvanica vastationes, Vngarica clades, & quas primo loco nominasse oportuit Zwinglianæ in Helueticis acies. Alia expectare non possumus, maxime cum Pareus in c. 13. Epist. ad Roman. & Braumbomus lib. 10. Florum Flaminiorum, neget cum Papa & Papiſtis esse posse sædus, bellum æternum à Deo iustum.

CAPVT XX.

Concordia religionum Principi commendata.

§.1. **E**A de re l. 2. partim egi, partim hic agendum. Aduersa tibi concordiam suam, hic de seditionibus ex discordia natis verè solideq; sedandis tracto, quæ etiam de pace Germaniæ suam. Caritati contrarium est odium, atq; auersio à proximo, ex quo alia pestes, & flagitia oriuntur, nempe discordia, contentio, bellum, rixa, seditio, schisma, quæ pacem omnino è medio tollunt, & cum urbem inuasent, malicia sua bonitatem pacis ostendunt. Quid in nostrâ doctrinâ præstantissimum est? Pax, addam etiam vtilissimum. Contra verò quid turpissimum, & perniciosissimum? voluntatum diuinctio. Gregor. Nazianzen. de moderatione in disputationibus habenda.

Sunt ex eodem fonte illa omnia, odio scilicet: discordia voluntatum, contentio verborum, cætera rerum pugnae sunt.

§. 2. Discor-